

SEDEMDESET LET JANEZA LOGARJA

Profesor Janez Logar je v rast in napredek slovenske literarne zgodovine in posebej bibliografije ter knjižničarstva na Slovenskem vgradil toliko svojega znanja in moči, da se bomo morali vedno znova vračati k njegovim objavam in začeti ali pa nadaljevati z njegovimi dognanji. Ob letošnjem življenjskem jubileju (rodil se je 3. februarja 1908) je prav gotovo primerna priložnost, da vsaj približno sestavimo mozaik opravljenega dela in razgrnemo njegova prizadevanja, ki so obrodila obilen sad.

Na literarnozgodovinskem področju je že prva obsežnejša in temeljitejša razprava — Levstik v boju s prvaki (Levstikov zbornik, 1933) — dala slutiti, v kakšni smeri bo teklo jubilarntovo zanimanje in raziskovanje slovstvene zgodovine. Res je, da je čas pred vojno minil bolj v znamenju iskanja trdnejših temeljev za poglavitno usmeritev, toda področje je bilo bolj ali manj izbrano. Logarjevi objavljeni sestavki (razprave, strokovne ocene in poročila) pred drugo svetovno vojno izpričujejo, da so ga ustvarjalci, literarne stvaritve in pojavi v 19. stoletju — in še posebej v drugi polovici — privlačevali z vso silo. Vabilo ga je obdobje realizma in ob prvi priložnosti je zastavil vse svoje ustvarjalne zmožnosti, da bi prispeval kar največji delež. Naglo je dozorevala želja spoprijeti se z obsežnejšim raziskovanjem tega obdobja. V predvojni čas sega izdaja Izbranih spisov (I.) Frana Jakliča, v povojni pa obsežni komentirani izdaji zbranega dela (Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev) Janeza Trdine (I. 1946 — XII. 1959) in Janeza Mencingerja (I. 1961 — IV. 1966). Sočasno ali pozneje je izšlo še nekaj komentiranih in drugih izdaj, npr. Trdine (Moje življenje, 1947; Rože in trnje, 1955), Erjavca (Živali v podobah, 1964; Živalske podobe, 1967), Gregorčiča (Mojo srčno kri škropite, 1968), Aškercer (Balade in romance, 1971), dopolnil je drugo izdajo Jurčičevega zbranega dela (ki ga je pripravil M. Rupel; 1965—1969), poskrbel za izid Prijateljve Književnosti mladoslovencev (1962) itd. Več kot očitno je, da so se ob tem delu izrazile jubilarntove najboljše lastnosti: natančnost, sistematičnost, smisel za kombinacijo, treznost v presoji, okus in ne nazadnje vztrajnost (Trdina!).

To težaško literarnozgodovinsko raziskovalno delo je spremljalo objavlanje kar lepega števila razprav in poljudnih sestavkov, npr. o Trdini (zlasti sta pomembni razpravi: Janez Trdina in Anton Aškerc, Aškercčev zbornik, 1957; Trdinovo literarno delo v letih 1870—1880, Jezik in slovstvo, 1957/58), o Prešernu, Stritarju, Erjavcu, Levstiku, Gregorčiču idr. Široko poznavanje slovstvenega razvoja in literarnih vrednost v slovenski književnosti pa je prof. Logarju omogočalo poseganje tudi v čas moderne (Župančič, Cankar) in zlasti v starejša obdobja našega slovstvenega razvoja (npr. od leta 1932 dalje je za Slovenski biografski leksikon obdelal kar precejšnjo množico gesel in prav tako od leta 1955 dalje za Enciklopedijo Jugoslavije).

Jubilarntova življenjska pot

Rojen je bil 3. 2. 1908 v Horjulu. Leta 1928 je maturiral v Ljubljani in nato študiral na slavističnem oddelku filozofske fakultete. Po diplomii iz zgodovine južnoslovanskih književnosti in slovenskega jezika (1932) se je v šolskem letu 1932/33 izpopolnjeval na Karlovi univerzi v Pragi. Kot suplent in profesor je poučeval na I. gimnaziji v Ljubljani, v Novem mestu (1934—1938) in na ljubljanskem učiteljišču (1938—1942). Od januarja 1943 do 1945 je bil v zaporih in taboriščih (Visco in Dachau). Po osvoboditvi je bil načelnik oddelka za kulturo na ministrstvu za prosveto in pomočnik ministra, 1947 pa je postal znanstveni sodelavec. Od leta 1950 do upokojitve 1965 je kot višji znanstveni sodelavec vodil bibliografski oddelek NUK; do jeseni 1969 je to delo opravljal honorarno. V rokopisni zbirki NUK pa dela še danes.

Od 1939 do 1941 je bil sourednik Slovenskega jezika; od 1960 do 1961 tajnik Slavističnega društva Slovenije, od 1963 do 1966 pa predsednik Društva bibliotekarjev Slovenije. Razen tega je v strokovnih društvih opravljal vrsto drugih dolžnosti.

Drugo torišče, ki mu je prof. Logar posvečal veliko časa in znanja ter prispeval izredno pomemben delež, je bibliografija. V tem okviru se je njegovo delo uveljavljalo v dveh dopolnjujočih se smereh: v teoretično razčlenjevanje in sistemiziranje bibliografskih načel, postopkov in izkušenj in v praktično snovanje bodisi velike edicije Slovenske bibliografije ali pa bibliografij posameznih ustvarjalcev (C. Kosmača, J. Kozaka, A. Gradnika) oziroma specialnih področij (bibliografski pregled slovenske literarne zgodovine in jezikoslovja za leta 1960, 1961, 1962). Rezultat teoretičnega spoznavanja in soočanja z bibliografsko problematiko je njegov Uvod v bibliografijo (1970). Delo priča o visoki avtorjevi strokovnosti, ki je znana tudi zunaj meja naše ožje domovine, in ob primerjavi z začetki iz leta 1955 (tedaj je izdal enako naslovljena skripta) se nedvoumno in jasno pokaže pot, ki jo je prehodil v tej stroki. Trajne zasluge si je prof. Logar prav gotovo pridobil s sestavljanjem (ob pomoči izdelavcev) Slovenske bibliografije od 5. do 20. zvezka (za leta 1951—1966) in bibliografije člankov in leposlovja za čas od 1945 do 1950. Ob jubileantovem bibliografskem delu je vsekakor treba poudariti še dvoje: prvič, da je svoje izkušnje prenašal na mlajši rod, ki sedaj z uspehom nadaljuje pred mnogimi leti zasnovano delo (mislimo zlasti na Slovensko bibliografijo), uveljavlja nove rešitve in zamisli ter hodi v korak s časom, in drugič, da je kot predavatelj tega predmeta na ljubljanski pedagoški akademiji (1964—1969) veliko prispeval k vzgoji novega knjižničarskega rodu. Večstranskost prof. Logarja kot bibliografa je vidna in pomembna za nadaljnji razvoj tega področja.

Poleg vsega doslej omenjenega ne smemo pozabiti tudi na uredniško delo v zvezi z zagrebško edicijo Bibliografija rasprava, članaka i književnih radova, pri kateri je bil dolga leta (1956—1973) urednik slovenskega dela. Kot strokovni urednik za slovensko časopisje, založništvo in bibliografijo, po letu 1963 pa tudi slovensko literarno zgodovino pri Enciklopediji Jugoslavije (1955—1971) je bistveno pripomogel, da so slovenska gesla pravilno zastopana in dobro obdelana.

Knjižničarstvo je tretje področje, na katerem je deloval prof. Logar. Njegov delež je mogoče ugotavljati tako glede organiziranosti knjižničarstva na Slovenskem kot v zvezi z razglabljanjem in reševanjem posameznih perečih vprašanj v tej dejavnosti.

Na koncu naj povemo, da je naš jubilant tudi navdušen ekslibrist, o čemer pričata dve knjižici: Ekslibris pri Slovencih (1972) in Slovenski ekslibris (1974).

Profesorju Logarju ob njegovi 70-letnici želimo še obilo zdravih let in veliko volje za znanstveno raziskovalno delo.

Gregor Kocijan
Pedagoška akademija v Ljubljani

PODOBA LINA LEGIŠE

Nekaj fragmentov ob njegovi 70-letnici

Letos, 22. marca, praznuje sedemdesetletnico življenja literarni zgodovinar, kritik, esejist, urednik in pisatelj Lino Legiša, rojen v Škofljah pri Divači, vendar veliko bolj doma iz Mavhinj, kraške vasi v soseščini Rebulovega Šempolaja in blizu Grudnove Nabrežine. Že v kamniti, trdi pokrajini otroštva in mladosti, z živim, zmeraj se spreminjajočim morjem ob robu, se je v Legiši oblikoval čut za neposredno domačnost in za človeško, resnično odprto razumevanje in občudovanje vsega zemeljskega in vsega človeškega — čut, ki je razviden iz njegovih pisanj in iz srečanj z njim na poti življenja. Ta pot ga je vodila v narodnostno pregnanstvo v južno Italijo, v preselitev na osrednje slovensko ozemlje, skozi ljubljanske in celjske gimnazijske učilnice, kjer je učil slovenščino, skozi enoletno podoktorsko študijsko razgledovanje v Parizu, skozi padovanske in dachavske taboriščne barake, skozi radosti in življenjske preizkušnje — toda oni prvinski primorski vitalizem pa narodnostno potrjevalni in obenem humanistično univerzalni čut ga ni zapustil nikoli. Leta 1955 je začel delati na Inštitutu za slovenski jezik SAZU v Ljubljani, kjer ga najdemo med sestavljalci Slovenskega pravopisa (1962) in člani glavnega uredniškega odbora pri Slovarju slovenskega knjižnega jezika (1970; 1975). Tu dela tudi zdaj.